

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД ДЕЛАТНОШЋУ
ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА

СЕКТОР ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА У СРБИЈИ

Извештај за друго тромесечје 2012. године

Август, 2012. године

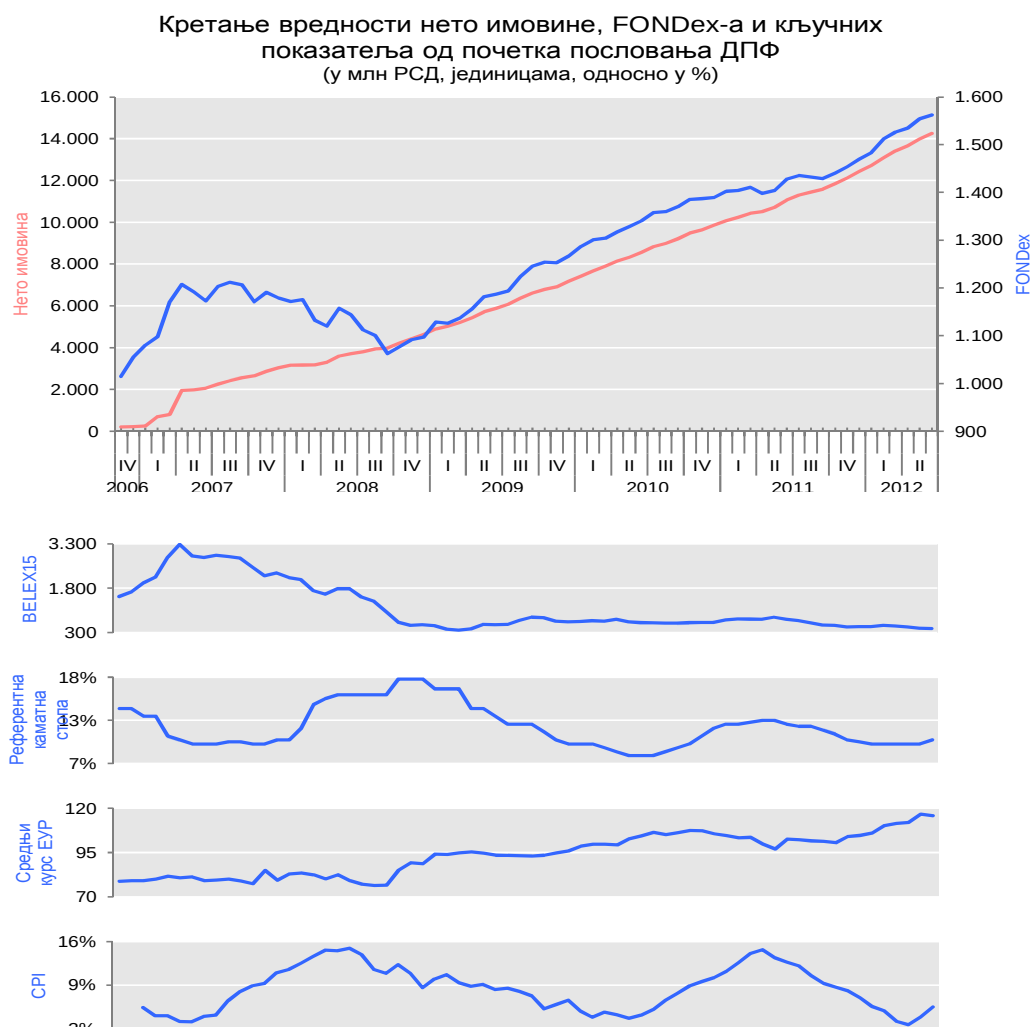
Садржај:

1. Увод.....	2
2. Пословање добровољних пензијских фондова	6
2.1. Учесници на тржишту	6
2.2. Нето имовина добровољних пензијских фондова	7
2.3. Структура имовине добровољних пензијских фондова.....	8
2.4. Обим трговања пензијских фондова хартијама од вредности.....	9
2.5. Накнаде друштава за управљање	10
2.6. Трансакциони трошкови	11
2.7. Број и структура корисника добровољних пензијских фондова..	12
2.8. Уплате доприноса, исплате средстава и пренос средстава.....	15
3. Закључак	18

1. Увод

Од почетка пословања добровољних пензијских фондова у Србији протекло је скоро шест година. У том периоду њихова нето имовина се непрекидно увећавала, и на крају другог тромесечја 2012. године износи 14,25 млрд. RSD - у односу на претходно тромесечје бележи се раст од 6,2%, док раст за последњих годину дана износи 28,8%.

Од почетка пословања добровољних пензијских фондова нето имовина континуирано расте.

Извор: Народна банка Србије, Београдска берза, Републички завод за статистику

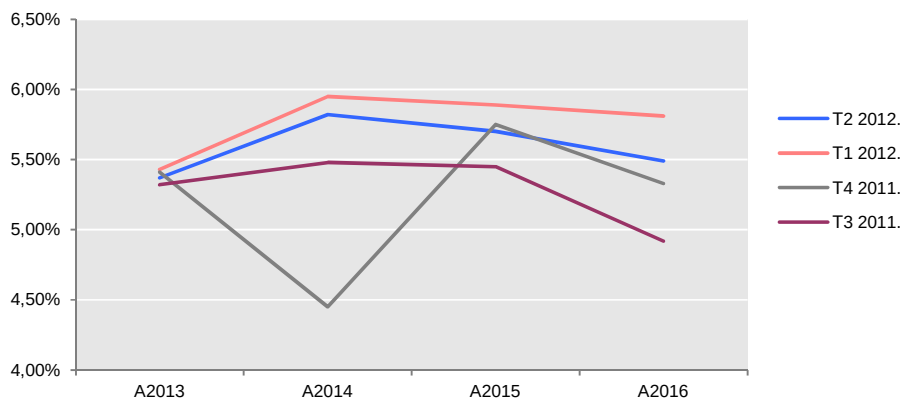
Приноси фондова су, током целог периода, такође, углавном били позитивни. На крају другог тромесечја 2012. године FONDex¹ је достигао вредност од 1.562,4 поена². Принос FONDex-а, који представља и пондерисан просек приноса свих фондова, у овом тромесечју износи 2,3%, док принос за последњих годину дана износи 9,4%. Принос FONDex-а од почетка пословања³ износио је 8,3%.

На Београдској берзи током другог тромесечја бележи се пад цена акција од чак 18%, мерено индексом BELEX15⁴ (вредност индекса на крају јуна 435,98). Овај пад траје од средине претходне године, уз позитивну корекцију у прва два месеца 2012. године, док се од марта наставља даљи пад цена. Тако је за последњих годину дана овај индекс је изгубио чак 41,7% своје вредности.

Ликвидност Београдске берзе и даље је на врло ниском нивоу, и од почетка прошле године бележи значајан пад у сваком тромесечју. Обим промета у другом тромесечју 2012. износио је 3,36 млрд. RSD, што је смањење од 38% у односу на претходно тромесечје (5,42 млрд. RSD), а поредећи са првим тромесечјем 2011. године (9,41 млрд. RSD), обим промета је на нивоу од само једне трећине промета из тог периода. Мерено бројем трансакција, активност на берзи у овом тромесечју такође бележи значајно смањење у односу на претходни период, са остварених око 114 хиљада трансакција.

На тржишту обвезница старе девизне штедње, на крају другог тромесечја 2012. године приноси су се кретали од 5,37% до 5,82% зависно од рочности, крива приноса се благо померила на доле, приноси су смањени од 6 базних поена за серију A2013 до 32 базна поена за серију A 2016.

Крива приноса на обвезнице СДШ
(крај тромесечја)

Извор: Београдска берза

¹ FONDex је индекс који репрезентује кретање вредности инвестиционих јединица свих добровољних пензијских фондова на тржишту.

² FONDex је имао почетну вредност од 1000 поена 15. новембра 2006. године, на дан када је први добровољни пензијски фонд почео са радом.

³ Годишња стопа.

⁴ Од укупног улагања фондова у акције, скоро 96% се односи на акције које се налазе у корпи BELEX15, тако да овај индекс представља добар бенчмарк за акцијски део портфолија фондова.

На крају маја месеца доспела је на наплату серија А2012, док последња серија доспева у мају 2016. године, тако да се ово тржиште суочава са све краћим периодом до доспећа инструмената.

На примарном тржишту дужничких државних инструмената (трезорских записа и обвезница) у овом тромесечју бележи се смањење обима емисија, након знатног повећања у претходном тромесечју, док дисконтне стопе бележе раст за већину доспећа у односу на претходно тромесечје.

Укупна тржишна вредност емисија деноминираних у динарима у другом тромесечју износи око 54,75, млрд. RSD, у односу на 76,73 млрд. из претходног тромесечја. Највише је емитовано једногодишњих записа (22,99 млрд.), осамнаестомесечних (13,21 млрд.) и двогодишњих (8,59 млрд.)

Принос (дисконтна стопа) емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности
(у %)

Рок доспећа	T2 2011.	T3 2011.	T4 2011.	T1 2012.	T2 2012.
3м	11,95%	11,90%	11,60%	-	-
6м	11,90%	11,90%	10,85%	10,48%	10,48%
12м	12,50%	13,00%	13,00%	12,69%	13,49%
18м	12,69%	13,30%	13,30%	13,10%	13,99%
24м	12,99%	12,99%	13,25%	13,49%	14,45%
36м	13,89%	14,89%	14,89%	14,70%	14,99%
60м	-	-	-	14,70%	15,01%

Извор: Министарство финансија

Тржишна вредност емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности
(у млрд. RSD)

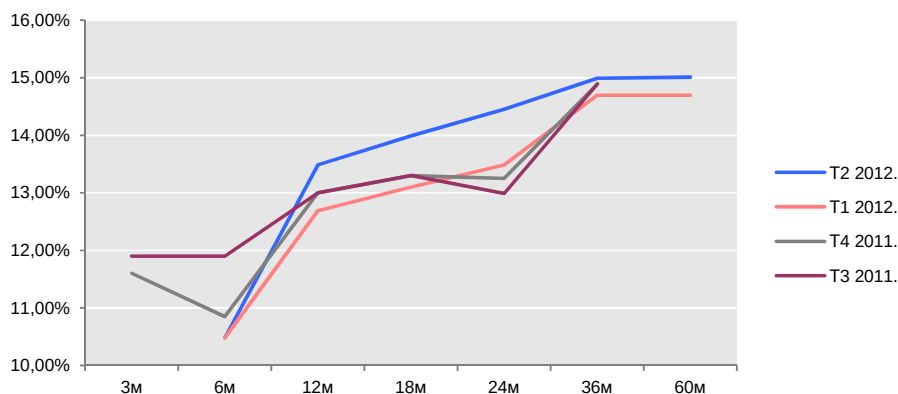
Рок доспећа	T2 2011.	T3 2011.	T4 2011.	T1 2012.	T2 2012.
3м	16,7	9,7	3,9	-	-
6м	13,2	14,7	10,9	14,1	4,87
12м	39,3	16,5	8,9	26,3	22,99
18м	18,4	6,9	3,9	5,1	13,21
24м	8,0	4,4	2,1	11,9	8,59
36м	4,8	4,5	1,7	17,1	4,67
60м	-	-	-	2,3	0,43
Укупно	100,3	56,7	31,4	76,7	54,75

Извор: Министарство финансија

У овом тромесечју приноси до доспећа на динарске инструменте бележе раст у односу на ниво из претходног тромесечја. Поново нису емитовани тромесечни трезорски записи, приноси на полугодишње записе су остали на истом нивоу (10,48%), док су приноси на остале записе (од једне до две године) порасли за

око један процентни поен. Приноси на обвезнице трезора порасли су за око 0,3 процентних поена.

Крива приноса на динарске државне дужничке инструменте
(крај тромесечја)

Извор: Министарство финансија

У овом периоду емитовани су и евро-деноминирани државни дужнички инструменти у укупној вредности од око 231,42 млн RSD, и то осамнаестомесечни (181,89 млн RSD) са стопом од 6,3% и двогодишњи (49,54 млн RSD) са стопом од 6,25%.

У другом тромесечју 2012. године наставља се тренд слабљења динара који је почео крајем претходне године. Тако је у овом тромесечју динар депрецирао за 4%, док је смањење курса динара у последњих годину дана 13%. Како је више од петине средстава фондова (22,3%) уложено је у финансијске инструменте деноминиране у еврима, раст курса евра утицао је позитивно на принос фондова у овом периоду.

Након тренда успоравања инфлације, који је трајао од средине претходне године, у овом периоду – у мају и јуну долази до њеног убрзања. Индекс потрошачких цена (CPI) током другог тромесечја 2012. године бележи годишњи раст цена од 2,7% у априлу, 3,9% у мају и 5,5% у јуну, док су месечне стопе раста цена биле 0,6%, 1,4% и 1,1%, респективно.

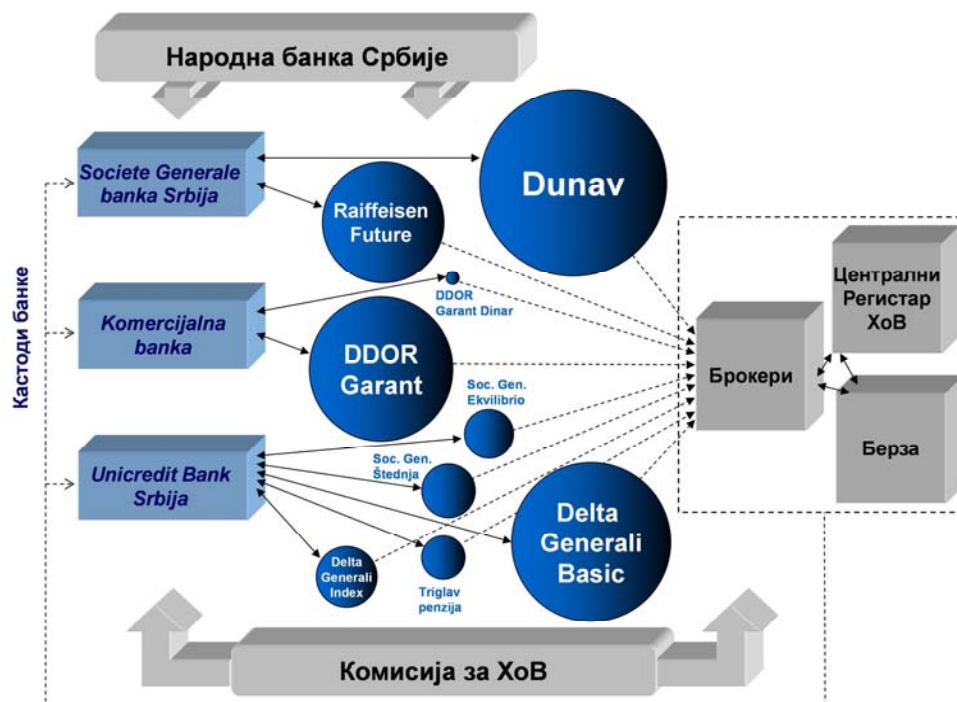
Као последица раста инфлације, у другом тромесечју долази до повећања референтне каматне стопе, која је на крају јуна месеца износила 10%, односно 50 базних поена више у односу на крај претходног тромесечја, односно 200 базних поена мање поредећи са крајем јуна претходне године. Са растом референтне каматне стопе, дошло је и до раста нивоа каматних стопа које фондови остварују за средства у динарима на кастоди рачунима – код свих фондова у истом износу (50 базних поена).

2. Пословање добровољних пензијских фондова

2.1. Учесници на тржишту

На тржишту добровољних пензијских фондова на крају овог тромесечја послује шест друштава за управљање који управљају имовином девет добровољних пензијских фондова, три кастоди банке, као и четири банке посредника⁵.

Слика: Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова

На крају маја 2012. године, укупан број запослених у друштвима за управљање износи 159, за 1 мање у односу на крај претходног тромесечја.

⁵ NLB banka a.d. Beograd, Raiffeisen banka a.d. Beograd, Volksbank a.d. Beograd и Société Générale Banka Srbija a.d. Beograd.

2.2. Нето имовина добровољних пензијских фондова

На крају другог тромесечја 2012. године нето имовина фондова је износила 14,25 млрд. RSD. У овом тромесечју остварен је пораст нето имовине од 6,2%, док је у односу на исти период претходне године остварен раст од 28,8%. Највећи утицај на раст нето имовине имале су нето уплате доприноса. На индивидуалне рачуне чланова уплаћено је 728,88 млн RSD. Укупне уплате чланова, по одбитку накнаде при уплати у овом периоду износе 712,69 млн RSD. С друге стране, чланови су по основу исплата у току овог тромесечја повукли 206,66 млн RSD, док је укупан износ накнада који су друштва наплатила у том периоду 84,93 млн RSD.

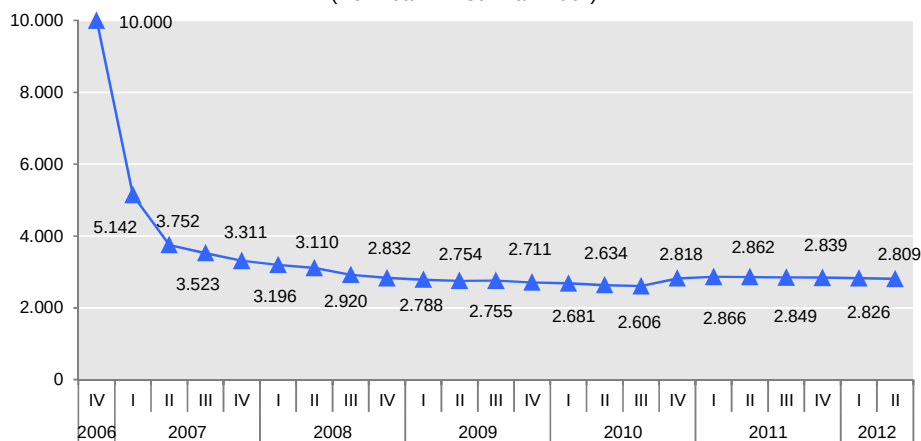
Нето имовина је достигла 14,25 милијарди динара. Уплате доприноса у тромесечју су 728,88 милиона. Концентрација у сектору је и даље висока.

Нето имовина у сектору на крају периода
(у млрд. RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
					T1	T2
3,05	4,64	7,19	9,86	12,45	13,42	14,25

Извор: Народна банка Србије

Концентрација у сектору на крају тромесечја
(Herfindahl–Hirschman Index)

Извор: Народна банка Србије

Тржиште добровољних пензијских фондова је и даље високо концентрисано. Тржишна концентрација у сектору⁶ на крају овог тромесечја мерена ННІ индексом износи 2.809 поена, што је релативно висока вредност. Поред тога,

⁶ Посматрано према учешћу у укупној нето имовини.

уколико се фондови класификују по групама, према величини нето имовине фонда у односу на висину нето имовине сектора, у групама „велики“ и „средњи“ налазе се по 2 фонда, и они заједно заузимају преко 96% тржишта, док највећи фонд има удео од око 41%, што такође говори да је тржиште високо концентрисано.

Број фондова у групама подељеним према тржишном учешћу
(у јединицама)

Учешће у нето имовини (у %)	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
						T1	T2
Велики (20 и више)	3	2	2	3	2	2	2
Средњи (5 - 19,99)	-	2	3	1	2	2	2
Мали (0 - 4,99)	4	6	5	4	5	5	5

Извор: Народна банка Србије

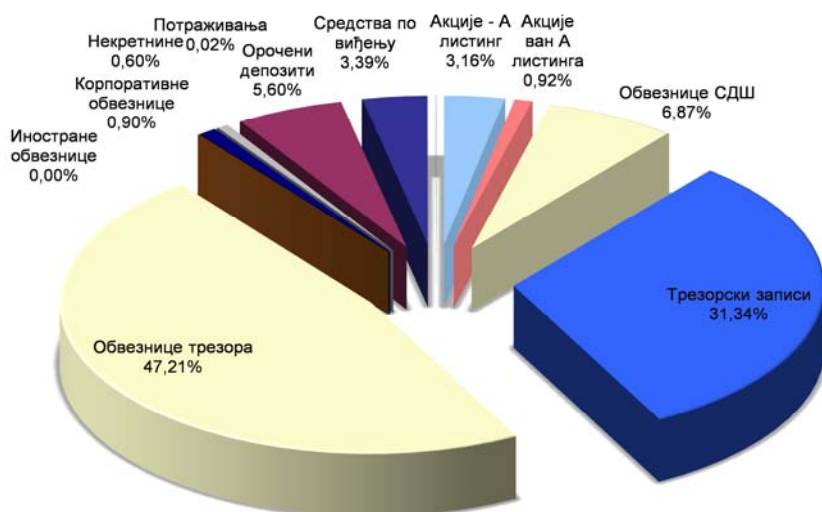
2.3. Структура имовине добровољних пензијских фондова

У другом тромесечју структура имовине фондова није значајније измењена. И даље највећи удео у укупној имовини фондова имају државне дужничке хартије од вредности од чак 85,4%, од чега трезорски записи чине 31,3%, обвезнице старе девизне штедње 6,9% и обвезнице трезора чине 47,2%.

Највише средстава уложено је у државне инструменте.

У страниј валути је 22,3% средстава.

Структура укупне имовине фондова
(крај тромесечја)

Извор: Народна банка Србије

Затим следе орочени депозити са 5,6%, акције са 4,1% и средства по виђењу са 3,4% учешћа. У непокретности је уложено тек 0,6% имовине фондова.

Тренд повећања учешћа државних дужничких инструмената, односно обвезница трезора и даље је присутан. У односу на претходно тромесечје, у структури имовине фондова, код ових обвезница забележена је највећа промена - повећање за 7 процентних поена (са 40,3% на 47,2%), док је поредећи са почетком године учешће ових обвезница скоро дуплирано. У исто време учешће трезорских записа, обвезница старе девизне штедње и акција се смањује.

У страног валути - у еврима, на крају другог тромесечја налази се 3,18 млрд. RSD, односно 22,3% укупне имовине, док се у домаћој валути налази 11,10 млрд. RSD, односно 77,7% укупне имовине. Након значајног смањења учешћа средстава у страног валути од око 16 процентних поена у 2011. години, током 2012. године ово учешће је стабилно – између четвртине и петине укупних средстава.

Највећи део имовине, преко 90% изложен је ризику промене висине каматних стопа, што је и конзистентно са високим учешћем дужничких инструмената у портфолију фондова. Кредитни ризик такође је концентрисан је у инвестицијама у државне дужничке инструменте.

2.4. Обим трговања пензијских фондова хартијама од вредности

Обим промета добровољних пензијских фондова у другом тромесечју 2012. износио је 2,71 млрд. RSD што је значајно мање у односу на претходни период.

Обим промета фондова је 2,71 милијарде динара. Највећи удео имају аукције државних ХоВ.

Трговање добровољних пензијских фондова хартијама од вредности (у млрд. RSD)						
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
					T1	T2
Обим промета ХоВ	1,51	12,59	14,92	19,34	4,42	2,71
Куповина	1,07	8,12	8,12	10,6	2,95	1,69
Београдска берза	0,78	0,40	1,29	0,65	0,06	0,03
Ванберзанско трговање	0,25	0,38	0,30	1,30	-	0,06
Аукције државних ХоВ	0,03	7,34	6,53	8,64	2,89	1,61
Продаја	0,39	0,39	0,76	3,81	1,10	0,27
Београдска берза	0,09	0,05	0,56	0,43	0,05	0,05
Ванберзанско трговање	0,30	0,34	0,2	3,38	1,05	0,21
Доспеће	0,05	4,08	6,05	4,94	0,37	0,75
Однос куповине према продаји и доспећу	2,42	1,82	1,47	1,21	2,02	1,66
Учешће у укупном промету на Београдској берзи (у %)	1,20%	1,10%	7,60%	3,80%	2,10%	2,41%
Извор: Народна банка Србије, Београдска берза						

На страни куповине ХоВ, највећи део се односи на аукције државних дужничких инструмената, док су куповине на берзи и ванберзанском тржишту биле неупоредиво мање. И на другој страни, доспећа инструмената, која се односе на инструменте трезора и обвезнице старе девизне штедње (А2012), биле су три пута веће од продаје хартија на берзи и ванберзанском тржишту. Учешће ДПФ у промету на Београдској берзи износи око 2,4%.

2.5. Накнаде друштава за управљање

Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима прописује максималне процентуалне износе накнада које друштва за управљање могу да наплате члановима фонда. Накнаде друштва се састоје од накнаде приликом уплате доприноса и накнаде за управљање фондом. Накнада приликом уплате не може бити већа од 3%, накнада за управљање не може бити већа од 2%, док накнада за пренос рачуна може бити наплаћена само у висини стварних трошкова преноса.

Накнаде за управљање биће ограничене на 1,25% након што нето имовина свих фондова достигне 0,75% БДП-а.

Усвајањем новог Закона почетком маја 2011. године измењене су и накнаде које друштва наплаћују, а које ће се примењивати када нето имовина свих фондова достигне 0,75% бруто домаћег производа. Предвиђено је да максимална накнада за управљање буде 1,25%, док висина накнаде приликом уплате неће бити законски ограничена. Тренутно је нето имовина на нивоу од око 0,44%⁷ бруто домаћег производа.

Накнаде су један од параметара које члан треба да има у виду приликом избора фонда, али га не треба посматрати изоловано. Висина накнаде зависи од инвестиционе политике, односно активности инвестирања. По правилу, активнији фондови намењени млађим особама који ће уплаћивати доприносе у дужем временском периоду и у већем проценту у сложеније инструменте имају и веће накнаде, јер се од таквих фондова очекује и већи принос. Истовремено, они преузимају и већи нивоа ризика. С друге стране фонд који инвестира пасивно и у сигурније финансијске инструменте треба да има и мање накнаде. Инвестициону политику фонда, односно планирано улагање средстава чланова фонда, очекивани принос фонда и ниво ризика који фонд (односно члан) преузима, као и накнаде које друштва наплаћују, треба посматрати заједно приликом доношења одлуке о избору фонда.

Од почетка пословања друштва су наплаћивала накнаду за управљање 2%, док се накнада приликом уплате смањивала и на крају другог тромесечја 2012.

⁷ Извор БДП: База података републичког завода за статистику – Квартални бруто домаћи производ у текућим ценама, недесезонирани подаци

године била је на нивоу од 2,18%. Однос две накнаде променио се од почетка пословања друштава када је био већи у корист накнаде приликом уплате до данас када накнаде за управљање чине близу 80% укупно наплаћених накнада. Оваква промена односа две накнаде настала је као последица раста нето вредности имовине фонда и све веће основе на коју се наплаћују накнаде за управљање.

Накнада приликом уплате, иако видљива на првом кораку, односно приликом уплате средстава у фонд, није и највећи трошак за члана. То је трошак који члан плаћа само једном, као врсту улазне накнаде. Накнада за управљање се наплаћује сваки дан на обрачунату вредност нето имовине фонда и садржана је директно у вредности инвестиционе јединице, тако да обрачуната и објављена вредност јесте вредност након одбитка накнаде за управљање фондом. Са даљим растом нето имовине, али и јачањем конкуренције између фондова може се очекивати постепено смањивање накнаде за управљање.

Износ наплаћених накнада друштава за управљање
(у млн RSD)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
						T1	T2
Накнада приликом уплате	43,5	56,9	54,9	59,3	57,9	15,1	16,2
Накнада за управљање	33,4	72,2	117,2	170,6	220,0	64,2	68,7

Извор: Народна банка Србије

2.6. Трансакциони трошкови

Трансакциони трошкови су трошкови који настају по основу куповине и продаје хартија од вредности. Усвајањем новог Закона, трошкови настали у вези са куповином, продајом и преносом хартија од вредности и то: накнаде централног регистра, берзанске накнаде, пореске обавезе и трошкови текућег одржавања непокретности у које је уложена имовина фонда наплаћују се из имовине фонда. Остали трошкови иду на терет друштва за управљање. Највећим делом то су трошкови брокера преко којих друштва обављају трансакције.

Највећи удео у трансакционим трошковима имају управо брокерске накнаде и накнаде кастоди банке. Трансакциони трошкови су у директној вези са обимом трговања друштава за управљање и са врстама инструмената којима се тргује. Највеће трошкове имају трансакције акцијама на београдској берзи, док су најмањи трошкови у трговини трезорским записима. У другом тромесечју 2012. године, од укупних трансакционих трошкова, 73% су чинили трошкови на терет друштва за управљање, а 27% на терет фонда.

Како је на почетку пословања друштава за управљање обим трговања био релативно висок, нарочито акцијама на Београдској берзи и трансакциони трошкови су били највећи у том периоду. Са почетком економске кризе и активности друштава су смањена, а инвестиције усмерене ка сигурнијим

инструментима које са собом носе и ниже трошкове. Од 2009. године поново долази до раста ових трошкова као последица смањења средстава на трансакционим рачунима и преусмеравања ка трезорским записима Републике Србије и постепеног повећања трговине акцијама. Исто тако растом нето имовине повећавају се и вредности трансакције фондова у апсолутном износу. Крајем 2011. године долази до значајнијег пада трансакционих трошкова. Такав тренд је настављен и у првој половини 2012. године.

Износ трансакционих трошкова
(у млн RSD)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
						T1	T2
Укупно	10,0	5,3	7,4	9,7	7,0	1,3	1,1
Брокерске накнаде	4,5	2,2	3,8	4,5	2,9	0,6	0,4
Накнаде кастоди банке	1,8	1,5	2,0	2,4	2,2	0,4	0,4
Берзанске накнаде	1,6	0,8	0,4	1,1	0,8	0,1	0,0
Накнаде централног регистра	1,0	0,6	1,2	1,5	1,1	0,2	0,2
Остали трошкови	1,1	0,2	-	-	-	-	0,0

Извор: Народна банка Србије

Инвестиционе политике добровољних пензијских фондова су такве да се у структури фондова налазе углавном дугорочне дужничке хартије од вредности, а да је удео акција релативно низак. Оваква структура утиче на то да и износи трансакционих трошкова буду ниски, око 0,03% у односу на нето имовину фондова на крају другог тромесечја 2012. године.

2.7. Број и структура корисника добровољних пензијских фондова

На крају другог тромесечја 2012. године, у фази акумулације⁸ налази се укупно 176.158 корисника⁹. Они укупно имају 236.931 склопљених уговора о чланству¹⁰ у добровољном пензијском фонду.

Истовремено, двадесет шест корисника са тридесет седам уговора о чланству,

У другом тромесечју 2012. године је забележено 1.144 нових уговора о чланству и 362 нова корисника.

⁸ Чланство у фонду дели се на две фазе – фазу акумулације (период у ком се уплаћују средства) и фазу повлачења средстава (период када члан повлачи акумулирана средства).

⁹ Број корисника је број особа које су чланови добровољног пензијског фонда (или фондова). Овај број је мањи од броја уговора о чланству, обзиром да значајан број корисника има више од једног склопљеног уговора о чланству, у истом или у различитим фондовима.

¹⁰ Број уговора о чланству је збир броја индивидуалних уговора о чланству и броја чланова свих пензијских планова.

који се налазе у фази повлачења средстава, примају програмиране исплате. Сви подаци у даљем тексту овог одељка, осим ако није другачије назначено, односе се само на кориснике у фази акумулације.

У периоду од 2008. до 2011. године раст броја корисника је био најизраженији током 2009. и 2011. године, са близу 9.000, односно 8.000 нових корисника, док се током 2010 године број корисника незнатно увећавао. Тренд раста настављен је и у првој половини 2012. године.

Број уговора и број корисника
(у хиљадама)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
						T1	T2
Број уговора	158,5	201,6	215,7	220,4	234,4	235,8	236,9
Број корисника	- ¹¹	156,0	165,2	166,8	174,9	175,8	176,2
Удео активних корисника у укупном броју (у %) ¹²	-	41,1%	34,9%	33,6%	35,1%	35,5%	32,9%

Извор: Народна банка Србије

Уколико узмемо у обзир то да је проценат активних корисника (у месецу) око 30% до 35% и да се он не мења од 2009. године, можемо претпоставити да већина тих корисника уплаћују доприносе у пензијске фондове сваког месеца.

Структура корисника по динамици уплате
(у јединицама и у %)

Корисници који су имали уплату	Период		Број корисника	Удео (%)
	1 месец		57.958	32,9%
	3 месеца		63.768	36,2%
	6 месеци		70.105	39,8%
	12 месеци		74.627	42,4%
	Од учлањења	(1)	148.701	84,4%
	Без средстава на рачунима	(2)	27.457	15,6%
	Укупно	(1+2)	176.158	

Извор: Народна банка Србије

Просечан износ акумулираних средстава по кориснику зависи од висине уплата, приноса који остварују фондови и дужине периода акумулације средстава. Као последица раста сва три фактора је и раст просечних средстава на индивидуалним рачунима чланова. Просечан износ акумулираних средстава на

¹¹ Подаци о броју корисника доступни су од јуна 2008. године.

¹² Проценат активних корисника представља просечан проценат активних корисника по месецима у периоду за који се односи.

рачунима чланова који су до сада најмање једанпут уплатили допринос износи нешто преко 95.000 динара и у сталном је порасту.

Корисници добровољних пензијских фондова у Србији могу бити домаћа и страна лица. Број домаћих лица је вишеструко већи, док је просечан износ средстава на рачунима страних лица шест пута већи него код домаћих лица.

Просечан износ акумулираних средстава на крају периода
(у хиљадама RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
					T1	T2
- ¹³	34,6	52,2	70,5	84,5	90,3	95,8

Извор: Народна банка Србије

На крају другог тромесечја 2012. године број корисника који су чланови два или више фондова, износи 34.800 односно око 20% од укупног броја.

Број корисника по броју фондова у којима су чланови
(у јединицама)

Број фондова	Број корисника
1	141.546
2	24.586
3	10.149
4	53
5	12

Извор: Народна банка Србије

Број корисника по броју закључених уговора о чланству
(у јединицама)

Број уговора	Број корисника
1	129.942
2	33.939
3	11.132
4	991
5	304
6	35
7	3

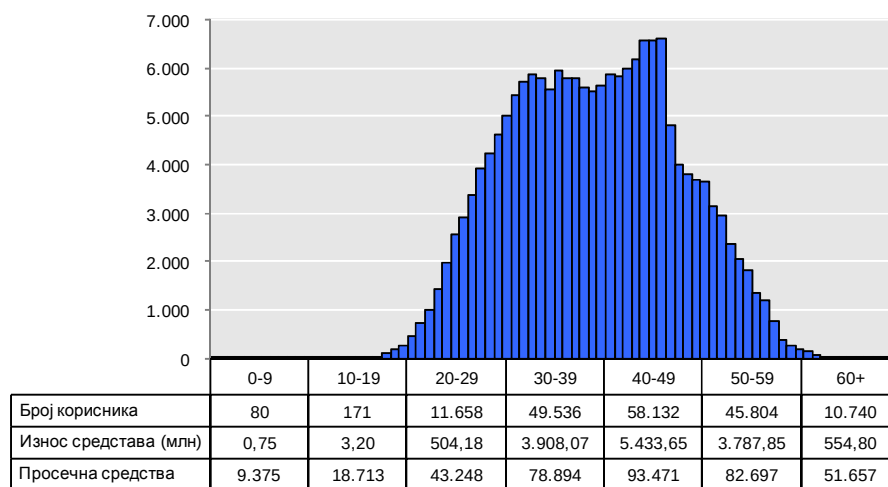
Извор: Народна банка Србије

Структура корисника по полу и њихових средстава није се значајно променила у односу на претходне године. У већини су мушкарци, који у укупном броју корисника учествују са око 59,3%. Овај однос се полако мења, с обзиром да је, у претходних неколико тромесечја, у броју нових чланова преко 50% жена.

Просечна старост корисника добровољних пензијских фондова, на крају другог тромесечја 2012. године износи близу 44 године, а највише је корисника старости од 30-50 година, преко 61%. Оваква структура корисника је стална и не мења се од почетка рада фондова. Исто тако, проценат корисника који испуњавају старосни услов за повлачење средстава (навршене 53 године живота по старом Закону) сличан је као у претходним годинама, око 21%.

¹³ Подаци о просечном износу акумулираних средстава доступни су од јуна 2008. године.

Расподела корисника и акумулираних средстава по годинама живота
(у јединицама, односно у РСД)

Извор: Народна банка Србије

2.8. Уплате доприноса, исплате средстава и пренос средстава

Осим у 2007. години када се највећи број добровољних пензијских фондова оснивао и када су уплате биле најмање, укупни доприноси су били стабилни током година и кретали су се на нивоу од 2,2 до 2,5 милијарди динара годишње. У првој половини 2012. године уплате су износиле око 1,4 милијарди динара.

Највећа квартална уплата доприноса у добровољне пензијске фондове – око 729 милиона динара у другом тромесечју 2012. године.

У другом тромесечју 2012. године уплата доприноса износила је близу 729 милиона динара, што представља највећу кварталну уплату доприноса од почетка рада добровољних пензијских фондова.

Укупне уплате доприноса у фондове
(у млрд. RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
					T1	T2
1,52	2,41	2,22	2,43	2,53	0,66	0,73

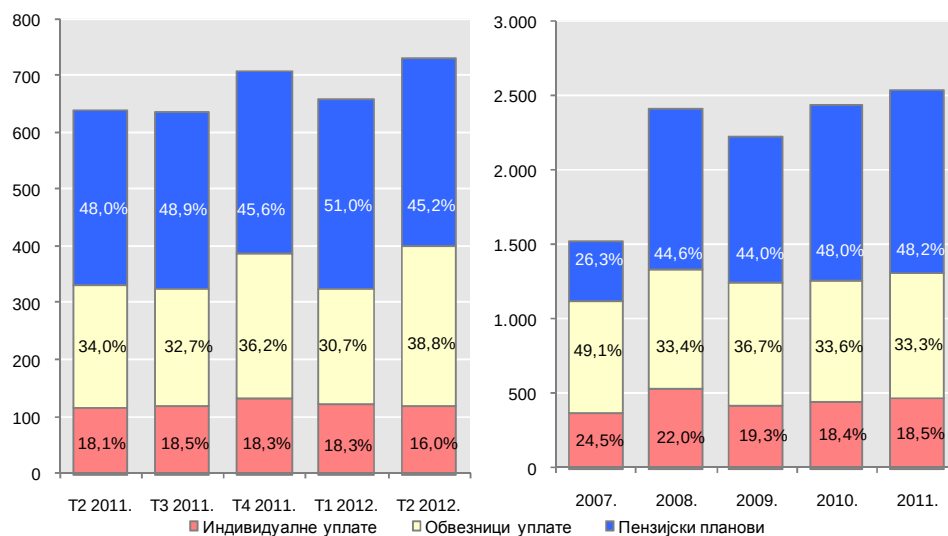
Извор: Народна банка Србије

Уплате доприноса највећим делом врше се путем пензијских планова где су и највеће уштеде за привредно друштво по основу ослобађања плаћања пореза и доприноса за уплаћени износ до максималне висине прописане законом. Исто тако организатори пензијских планова имају могућност преговарања о висини

накнада приликом уплате за своје чланове, што је још један од разлога већих уплата на овакав начин.

У другом тромесечју 2012. године од укупних доприноса око 16% се односи на индивидуалне уплате, 39% на уплате послодаваца који као обвезници уплате својим запосленима уплаћују доприносе у пензијски фонд, док се око 45% односи на уплате преко пензијских планова. Овај однос се није значајније мењао од 2008. до данас.

Обим и структура укупних уплата доприноса
(у млн РСД, односно у %)

Извор: Народна банка Србије

Иако постоји могућност и индивидуалних, највећи број уплата је преко обвезника уплата и пензијских планова. Компаније могу својим запосленима да уплаћују средства у фонд, остварујући тако уштеде путем пореских ослобађања, чиме показују висок степен одговорности према запосленима. Велики потенцијал за даљи раст броја чланова пензијских фондова је управо у великим компанијама са великим бројем запослених.

Исплате средстава највећим делом врше се једнократно. Обзиром да повлачење средстава врше чланови који испуњавају услове, а да нису дуго у фонду и да је досадашња акумулирана сума релативно мала овакав начин исплате је и очекиван. У даљем периоду може се очекивати повећање удела програмираних исплата и других начина повлачења са повећањем година акумулације средстава и суме средстава на рачунима, а нарочито са усвајањем новог Закона који прописује максимални износ који се може повући кроз једнократну исплату од 30%.

Исплате корисницима који испуњавају услове за повлачење средстава износе нешто преко 207 милиона динара у другом тромесечју 2012. године.

Укупне исплате средстава члановима фондова
(у млн RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
					T1	T2
141,4	384,6	448,5	458,1	517,6	157,4	206,7

Извор: Народна банка Србије

Исплате средстава из фондова се повећавају из године у годину. Оваква појава нормална је последица развоја система, јер са повећањем доприноса и нето имовине, као и повећањем броја година функционисања система добровољних пензијских фондова повећаваће се и исплата посматрано у апсолутним износима. Током другог тромесечја 2012. године уплате су биле веће од исплата за преко 500 милиона динара. Међутим, оно што не одговара природи добровољних пензијских фондова је да се средства углавном повлаче чим корисник испуни услове за повлачење, тј. минимум 53 године живота и пре него што је стекао услов за државну пензију. Један од разлога је кратак период уплата и мала акумулирана средства.

Трансфери представљају пренос средстава из једног фонда у други. Члан фонда из било ког разлога може пренети део или сва своја средства из једног у други фонд при томе плаћајући само стварне трошкове преноса. Највећи трансфери забележени су током 2008. године. У другој половини 2011. године забележени су нижи трансфери у односу на просек претходних година, односно износили су око 17 милиона динара у трећем тромесечју, односно мање од 10 милиона динара у четвртном тромесечју. Тренд је настављен и на почетку 2012. године када су трансфери између фондова износили око 4 милиона динара у првом тромесечју, односно 16 милиона динара у другом тромесечју.

Трансфери између фондова износе око 16,4 милиона динара у другом тромесечју 2012. године.

Укупни трансфери између фондова
(у млн RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
					T1	T2
19,5	235,1	141,5	216,1	165,9	3,6	16,4

Извор: Народна банка Србије

3. Закључак

Појава нових финансијских инструмента, нарочито дугорочних, је веома значајна за добровољне пензијске фондове којима се на тај начин омогућава ефикасније управљање средствима и управљање ризицима, односно већа диверсификација улагања у складу са инвестиционим планом сваког друштва.

Током 2010. емитовани су дугорочнији динарски и девизни трезорски записи, а почетком 2011. године и дугорочне купонске обвезнице Републике Србије доспећа 2026. године. У исто време два велика предузећа, НИС ад Нови Сад и Аеродром Никола Тесла изашли су на листинг „А“ Београдске берзе. Током 2012. године емитоване су корпоративне обвезнице Societe Generale банке, а најављено је и емитовање других обвезница.

Пореска ослобађања постоје и увећавају се сваке године са растом цена на мало. На почетку рада добровољних пензијских фондова он је износио 10% просечне зараде, односно 3.000 динара. За 2012. годину утврђен је износ од 4.647 динара за који су послодавци ослобођени плаћања пореза на доходак грађана и доприноса за обавезно социјално осигурање, док су уплате физичких лица ослобођена плаћања пореза на доходак грађана уколико се уплата врши путем административне забране.

Потенцијал за даљи развој трећег стуба је велики. Са опоравком економије земље и јачањем животног стандарда повећаваће се и ниво уплата у приватне пензијске фондове. Јасни сигнали о неопходности правовремене штедње за старост, упућени грађанима од стране носилаца економске политике, требало би да утичу на бржи развој добровољних пензијских фондова. Такође, јачањем информисаности и едукације становништва о предностима чланства јачаће и свест о потреби да се обезбеде додатни приливи у будућности. Исто тако, уплата у приватне пензије треба да буде значајнији фактор у дијалогу између послодаваца и запослених, чиме би се показала брига о својим запосленима.